

Kontrola kvalitete u analizi ekstravaskularnih uzoraka

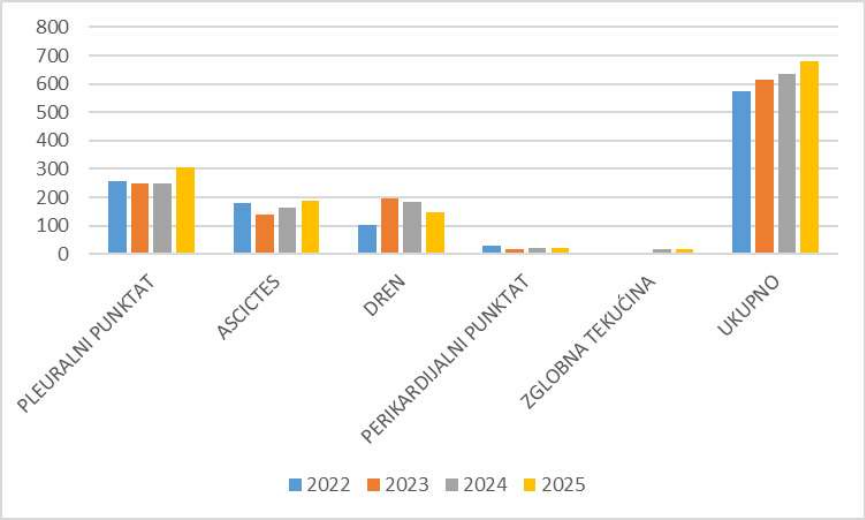

Adriana Unić
Klinički zavod za kemiju
Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

Analiza ekstravaskularnih uzoraka

Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

Zašto su ekstravaskularni uzorci specifični?

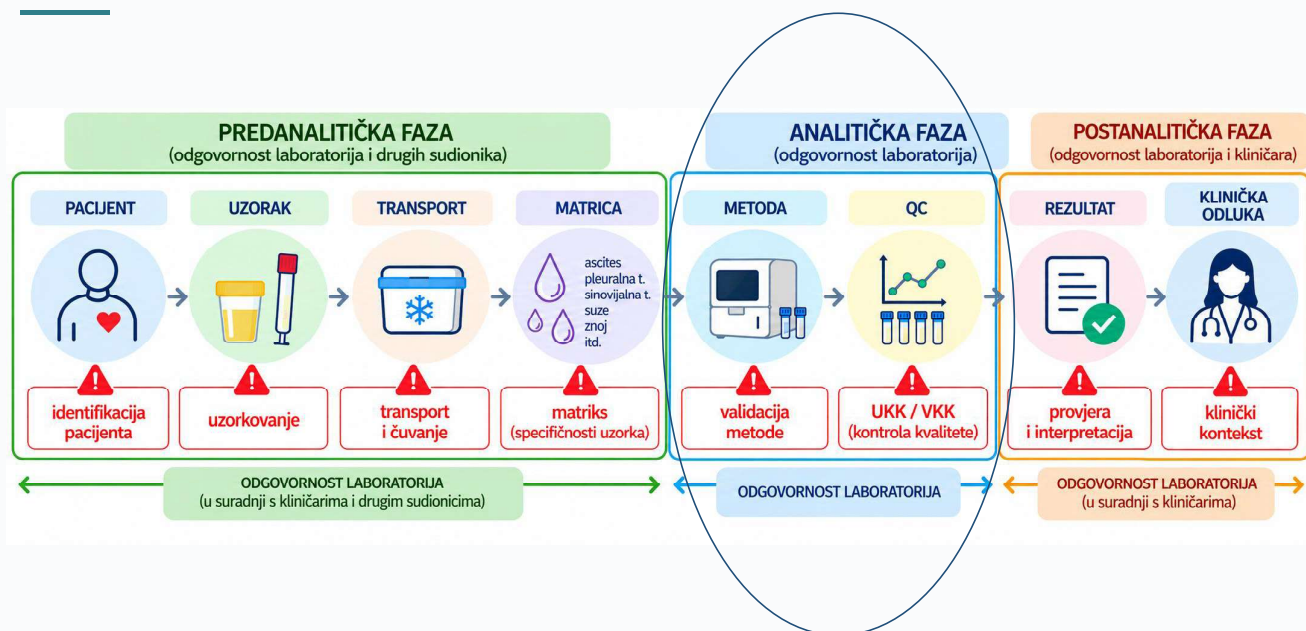
Vjerujemo li ovom nalazu?

Odjel za medicinsku biokemiju				
Uzorak	Biokemijske pretrage	Rezultat	Jedinica	Referentni interval
vS	LD	117 L	U/L 37°C	124 do 241
vS	AMI	24	U/L 37°C	23 do 91
vS	Proteini, ukupni	53 L	g/L	66 do 80
vS	Albumin	25,0 L	g/L	39,6 do 48,4

Uzorak	Pleuralni punktati	Rezultat	Jedinica	Interpretacija
pn	Izgled pleuralnog punktata (*)	mutan	opisni nalaz	Transudat: bistar, svijetložut, nije viskozan. Eksudat: zamućen, mutan, mliječan, krvav, sklon grušanju.
pn	Laktat-dehidrogenaza (LD) u pleuralnom punktatu	68	U/L 37°C	do 160
pn	Amilaza u pleuralnom punktatu	18	U/L 37°C	< serumske vrijednosti
pn	Proteini u pleuralnom punktatu	15	g/L	-
pn	Albumin u pleuralnom punktatu	8	g/L	-
pn	Omjer laktat-dehidrogenaze (LD) pleuralni punktati/serum	0,6	omjer	Eksudat > 0,6
pn	Omjer amilaze pleuralni punktati/serum	0,8	omjer	Pankreatitis, ruptura jednjaka, pseudocista gušterače, maligne bolesti: omjer >= 1
pn	Omjer proteina pleuralni punktati/serum	0,3	omjer	Eksudacijski izljev > 0,5
pn	Serum-pleuralni punktati albuminski gradijent	17,0	g/L	Transudat: gradijent albumina > 12 g/L Eksudat: gradijent albumina <= 12 g/L
pn	Interpretacija uz pleuralni punktati (biokemija)	Rezultati upućuju na transudat.	opisni nalaz	Eksudat (barem jedan od kriterija): 1. Omjer proteina pleuralni punktati/serum > 0,5 2. Omjer LD punktati/serum > 0,6 3. Aktivnost LD > 160 U/L

Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

Gdje može nastati problem?

ISO 15189

- ✓ dokazati prikladnost metode
- ✓ provoditi UKK
- ✓ sudjelovati u VKK

Validacija/verifikacija → možemo li ovu metodu koristiti za specifičan uzorak?

UKK → radi li metoda stabilno u svakodnevnom radu? Preciznost?

VKK → kako naš rezultat izgleda u odnosu na druge laboratorije? Bias?

Mjerna nesigurnost → koliko smo sigurni u vrijednost koju smo izmjerili?

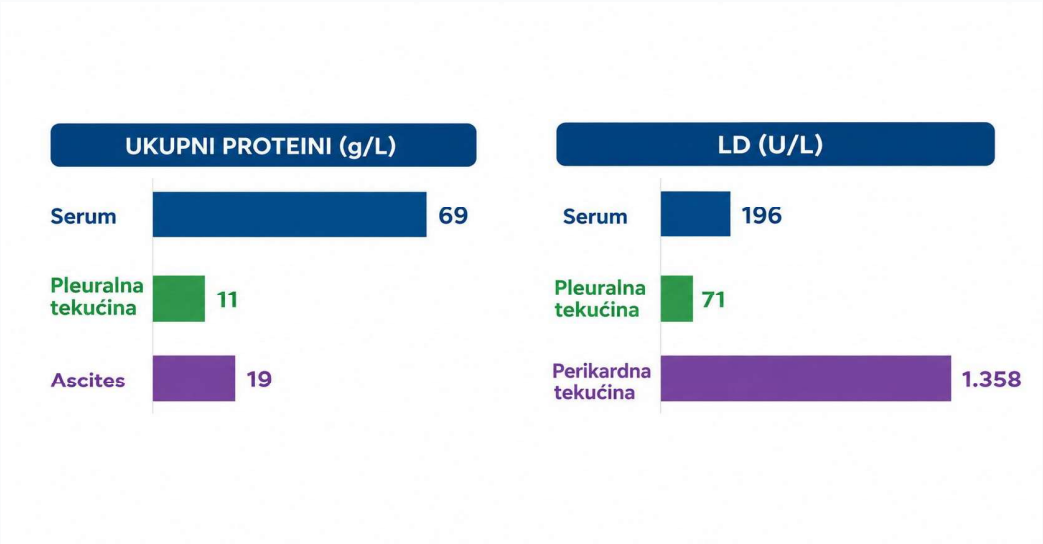
Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

Unutarnja kontrola kvalitete – UKK

Koncentracije EVU vs serum (medijani)

Možemo li serumsku kontrolu koristiti za EVU?

Naše kontrole vs. stvarni koncentracijski raspon u pleuralnom punktatu

NAŠI KONTROLNI UZORCI

Serumski kontrolni materijal

Analit	Kontrola	Ciljna konc.
LDH	L1	~100 U/L
LDH	L3	~400 U/L
Proteini	L1	43 g/L
Proteini	L3	78 g/L

STVARNI NALAZ – PLEURALNI PUNKTAT

Parametar	Serum	Punktat	Omjer
LDH	117 U/L	68 U/L	0,58
Proteini	53 g/L	15 g/L	0,28

LDH 68 U/L → ispod najniže kontrole (~100 U/L)
Proteini 15 g/L → daleko ispod L1 (43 g/L)

Možemo li iz ovih kontrola zaključiti da je rezultat u punktatu pouzdan?

Kontrole potvrđuju izvedbu metode u svom kontroliranom području, ali ne dokazuju automatski istu izvedbu u drugoj matrici i izvan tog raspona.

Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

Kako procijeniti CV u konkretnom koncentracijskom području?

GDJE JE PACIJENTOV REZULTAT?

LDH **68 U/L**

Proteini **15 g/L**

LDH L1 ≈ 100 U/L | Proteini L1 = 43 g/L

ŠTO IMAMO IZ UKK-a?

LDH L1 (~100 U/L)

CV = 5,70 %

LDH L3 (~400 U/L): CV = 2,49 %

Proteini L1: 2,56 % | L3: 2,51 %

ZAŠTO TO NIJE DOVOLJNO?

68 U/L LDH → ispod L1

15 g/L proteina → ispod L1

CV se ne treba automatski ekstrapolirati izvan kontroliranog područja.

KAKO GA ONDA PROCJENJUJEMO?

A Materijal u relevantnom koncentracijskom području

pooled / matriks-specifičan uzorak ili drugi prikladan kontrolni materijal

B Višestruka mjerenja

isti uzorak • ista metoda • kroz više mjernih serija / dana

C Izračun CV-a

$CV = SD / \text{srednja vrijednost} \times 100$

Rezultat: CV procijenjen baš za koncentracijsko područje koje nas zanima.

A ŠTO JE S MATRICOM?

Serumski kontrolni materijal

≠

pleuralni punktat

→ idealno: procjena u istoj / odgovarajućoj matrici

Za 68 U/L LDH i 15 g/L proteina ne možemo **vjerodostojno** uzeti CV iz viših kontrola kao da je izravno poznat.

Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

Vanjska kontrola kvalitete - VKK

Organizator	Pleuralna/ascites/ perikardijalna	Sinovijalna	Stolica	Napomena
UK NEQAS	✓	✗	✓	✗
Labquality	✗	✓	✓	✗
RIQAS	✗	✗	✗	✗
INSTAND	✗	✗	✓	✗
RfB	✗	✗	✓	✗
RCPA QAP	✗	✗	✓	✗
CROQALM	✗	✗	✓	✗

Za većinu EVU još uvijek nema odgovarajućih VKK programa

Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

Kako izgleda VKK u praksi?

Što gledamo u izvještaju?

RESULT vs TARGET
→ specimen %bias

B score
→ prosječni bias kroz rolling time window

C score
→ konzistentnost biasa kroz vrijeme

Ne gledamo samo „prošao/pao”
— gledamo bias i njegovu stabilnost.

172A → pleuralni punkt
172B → pleuralni punkt
172C → ascites

	Specimen	Pool	Result	Target	Specimen %bias	A score	B score	C score	A	B	C
Total Protein (g/L)	172A	298	27	26.9	+0.5	-3.3	4.0				
	172B	230	15	16.0	6.1						
	172C	330	17	17.5	-3.1						
Albumin (g/L)	172A	298	12	12.7	-5.3	-5.0	3.3				
	172B	230	8	8.5	-6.0						
	172C	330	8	8.8	-9.4						
Glucose (mmol/L)	172A	298	4.8	4.92	-2.4	+0.2	6.5				
	172B	230	8.2	8.41	-2.5						
	172C	330	4.8	4.94	-2.9						
LDH (U/L)	172A	298	<18			-0.0	7.6				
	172B	230	<18								
	172C	330	58	55	+6.3						
Amylase (U/L)	172A	298	19	19	+1.0	+0.9	1.6				
	172B	230	14	14	-2.0						
	172C	330	41	41	+0.4						
Creatinine (umol/L)	172A	298	119	121.8	-2.3	-2.7	0.9				
	172B	230	68	69.4	-1.9						
	172C	330	114	117.4	-2.9						
Urea (mmol/L)	172A	298	6.6	6.63	-0.5	+1.3	2.5				
	172B	230	5.3	5.22	+1.5						
	172C	330	9.4	9.45	-0.5						
Bilirubin (umol/L)	172A	298	3	3.3	-8.7						
	172B	230	<2								
	172C	330	<2								
Total Cholesterol (mmol/L)	172A	298	1.0	0.78	+27.7	+7.6	12.8				
	172B	230	0.4	0.29	+37.1						
	172C	330	0.5	0.46	+8.9						
Triglyceride (mmol/L)	172A	298	0.27	0.28	-4.0	-3.7	2.7				
	172B	230	0.21	0.20	+6.1						
	172C	330	0.16								

Izvor: UK NEQAS for Fluids, Distribution 172, 17 May 2026, Distribution Summary (p. 4/45).

Analiza odabranih ekstrasvaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

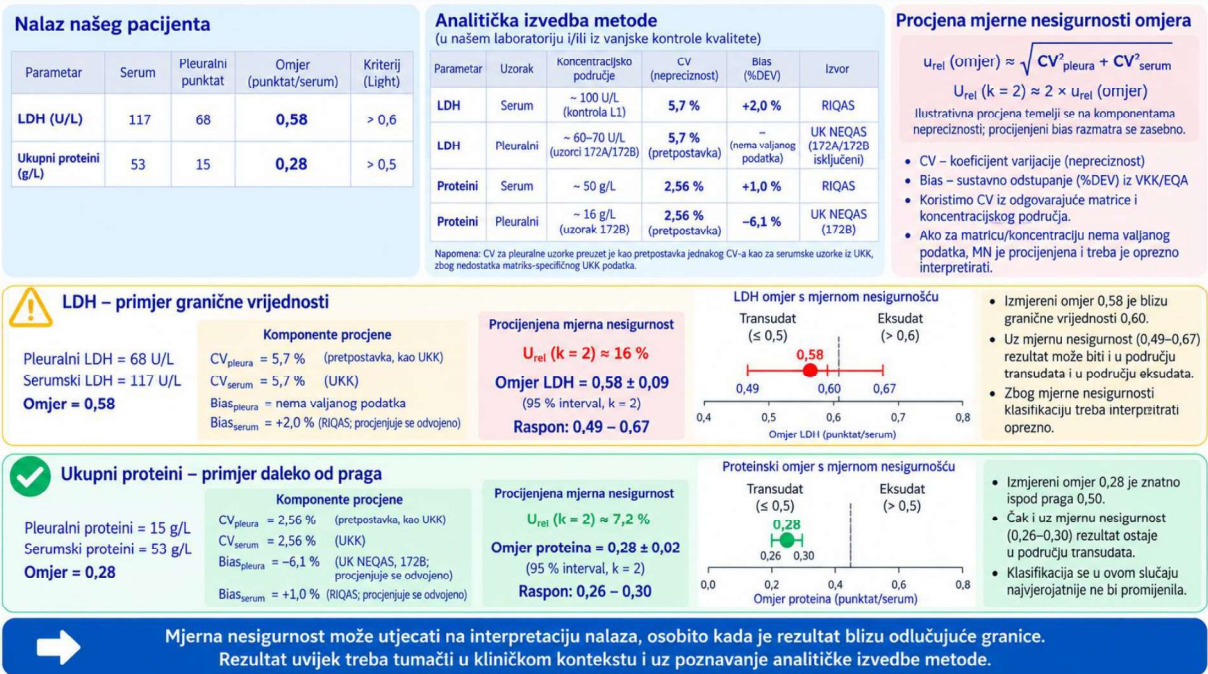
Što kada VKK ne postoji?

Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

Mjerna nesigurnost

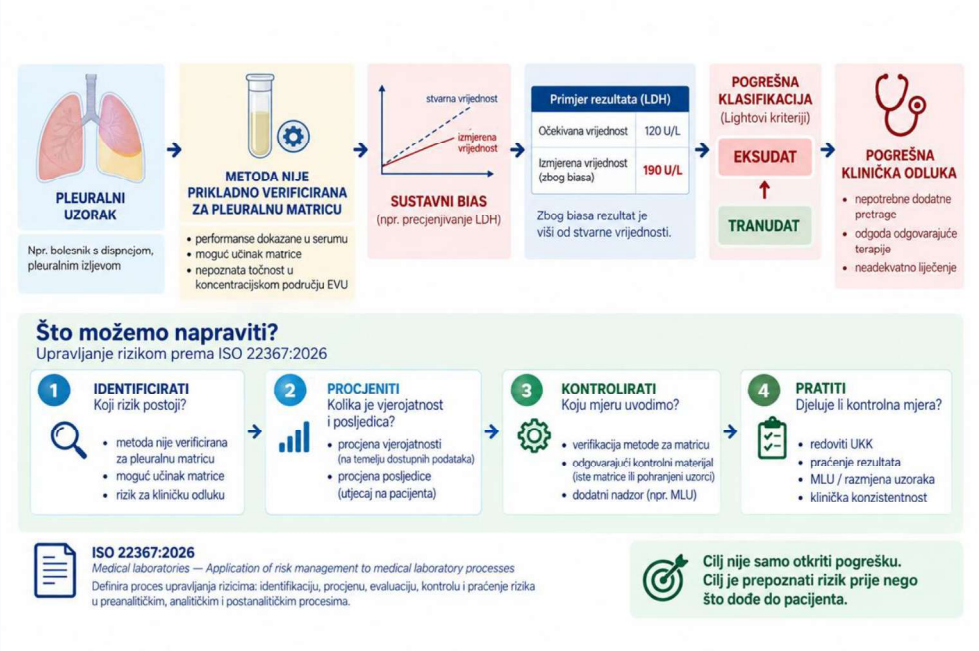

Upravljanje rizicima

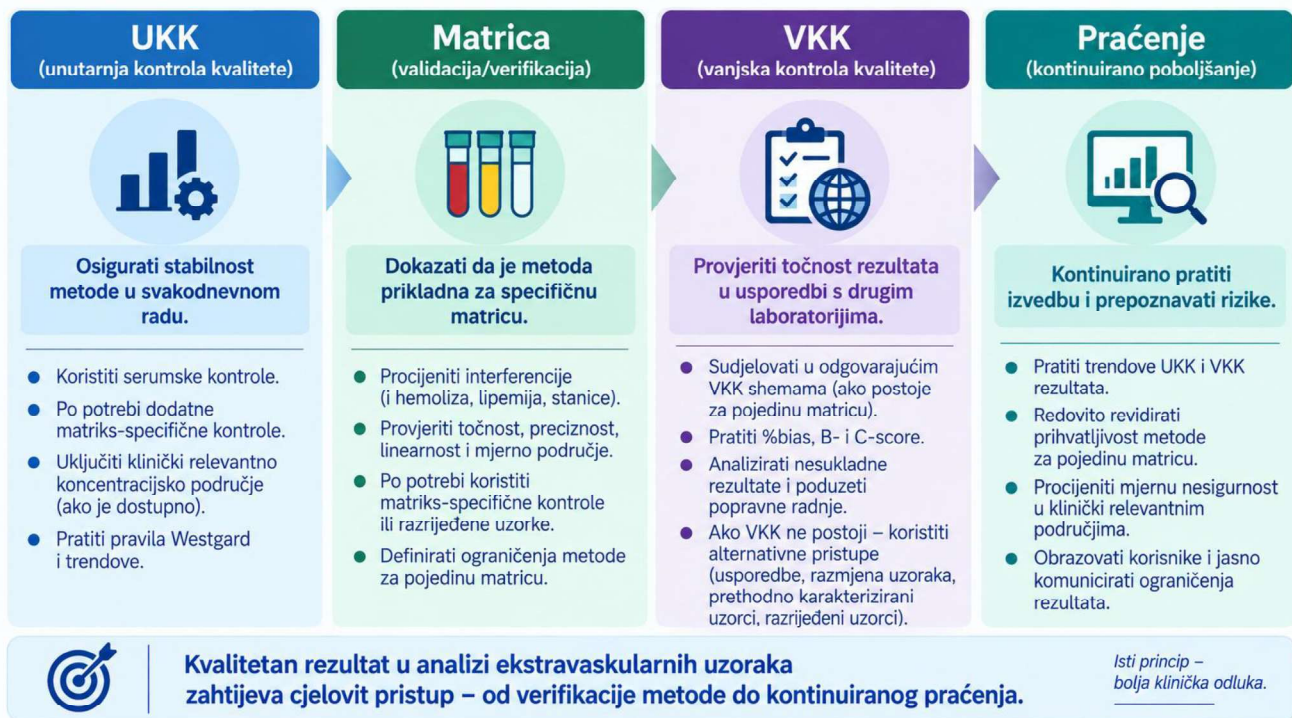

Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

Procjena rizika

Analitička kontrola u analizi ekstravaskularnih uzoraka

Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

Zaključak

KVALITETA NE ZAVRŠAVA MJERENJEM

Ekstravaskularni uzorak nije samo druga vrsta uzorka.

**Drugačija matrica + drugačije koncentracijsko područje
= drugačiji analitički rizik.**

1 VALIDIRATI

Je li metoda prikladna
za ovu matricu?

2 KONTROLIRATI

Pratimo li stvarnu
analitičku izvedbu?

3 USPOREDITI

Znamo li gdje smo
u odnosu na druge?

4 INTERPRETIRATI

Može li nesigurnost
utjecati na odluku?

Cilj nije samo otkriti pogrešku — cilj je spriječiti da pogrešan rezultat dođe do pacijenta.

Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini

Hvala na pažnji 😊

Analiza odabranih ekstravaskularnih uzoraka u laboratorijskoj medicini